

Nr 112.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till landsfiskalerna m. fl. jämte i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 191 och 192) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 såsom förslagsanslag under rubriken Landsfiskalerna m. fl. beräkna till Avlöningar 6 080 000 kronor och till Omkostnader 1 500 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 145, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 25 februari 1944, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45, dels ock under rubriken Landsfiskalerna m. fl. för nämnda budgetår såsom förslagsanslag anvisa till Avlöningar 6 080 000 kronor och till Omkostnader 1 600 000 kronor.

Å gällande riksstat äro ifrågavarande anslag uppförda med 6 080 000 kronor, respektive 1 500 000 kronor.

I kungörelsen den 24 april 1942 (nr 220) föreskrives bland annat, att aspirant å landsfiskalstjänst skall genomgå distriktsåklagarkurs och polischefskurs. För sistnämnda båda utbildningsmoment, vilka innefatta den teoretiska delen av landsfiskalsaspirantens utbildning, hava närmare föreskrifter ännu icke givits.

Frågan huru landsfiskalsaspiranternas teoretiska fackutbildning skall anordnas har tidigare vid två tillfällen anmälts för riksdagen, nämligen för 1940 års lagtima riksdag och för 1941 års riksdag.

Vid sistnämnda riksdag upptogs i propositionen nr 225 till behandling ett av särskilda sakkunniga utarbetat förslag till landsfiskalsaspiranternas teoretisk-juridiska och polistekniska utbildning. Enligt förslaget skulle utbildningen försiggå dels vid Stockholms högskola och dels vid statens polisskola i Stockholm. Till högskolan skulle förläggas den juridiska undervisningen och till polisskolan den teoretiska utbildningen i polistjänst.

Undervisningen vid högskolan, vilken skulle föregå undervisningen vid polisskolan, skulle omfatta fyra terminer och i vissa delar ansluta sig till den ordinarie undervisningen därstädes. Undervisningen skulle börja blott

vertannat år, och varje kurs skulle således omfatta två aspirantårgångar — cirka 40 aspiranter. Med hänsyn till högskolans ställning som icke statlig undervisningsanstalt skulle mellan kronan och högskolans styrelse ingås ett avtal, däri styrelsen förbunde sig att efter vissa riktlinjer mot en angiven summa anordna undervisningen. Kostnaderna för särskilt anordnad undervisning beräknades till sammanlagt 16 700 kronor. Departementschefen uttalade därvid, att förslaget syntes utgöra en i huvudsak tillfredsställande lösning av föreliggande problem men att detsamma borde underkastas jämkning i vissa detaljer.

I en *departementspromemoria* den 28 mars 1942 rörande distriktsåklagar- nas teoretiska utbildning har framlagts förslag till undervisningsplan, vilken i förhållande till tidigare förslag innebär bland annat den jämkningen, att aspiranterna skulle deltaga i den ordinarie högskoleundervisningen i finans- rätt men att undervisningen i statsrätt skulle bortfalla.

Av kostnaderna för undervisningen skulle enligt såväl departementspro- memorian som det tidigare förslaget lärararvoden samt ersättning till hög- skolans administrationskostnader, upptagna till 2 800 kronor för varje kurs om 40 elever, gäldas av statsmedel. Därmed skulle följa befrielse för eleverna från inträdes- och terminsavgifter. Varje elevs direkta utgifter för studierna beräknades till 272 kronor, innefattande kostnaderna för böcker och littera- tur, föreningsavgifter samt examinationsavgift. Däremot skulle den eljest å högskolestuderandena ankommande bränsle- och ljusavgiften å 30 kronor per elev och termin gäldas av statsmedel. Statens kostnader för en distrikts- åklagarkurs med 40 elever beräknades uppgå till sammanlagt 18 000 kronor enligt en närmare angiven fördelning (propositionen s. 5 och 6).

I ett tillägg till nämnda promemoria har anmälts, att gemensam undervis- ning i privaträtt för distriktsåklagaraspiranter och övriga juris studerande icke syntes möjlig att genomföra, varför särskild undervisning syntes böra anordnas i sagda ämne.

Över promemorian med tillägg hava yttranden avgivits av *justitiekanslern*, *statskontoret*, *riksräkenskapsverket*, *styrelsen för statens polisskola* och *kans- lern för rikets universitet* ävensom *styrelsen för Stockholms högskola* efter hörande av *den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid högskolan*.

Departementschefen har i fråga om landsfiskalernas teoretis- ka fackutbildning anfört följande.

Rekryteringen å landsfiskalsbanan har under de sista två åren skett med utgångspunkt från att den första distriktsåklagarkursen skulle taga sin början hösten 1944. Tiden är därför inne att taga ställning till frågan huru landsfiskalsaspiranternas teoretiska utbildning skall anordnas. Detta ställ- ningstagande torde endast till sina grundlinjer böra betraktas som definitivt. Vad angår detaljerna såsom kursplaner m. m. böra de erfarenheter, som vin- nas vid de första distriktsåklagar- och polischefskurserna, få bli bestäm- mande för kursernas slutliga utformning.

Sista gången jag tog befattning med spörsmålet om landsfiskalernas teo- retiska utbildning var vid anmälan den 18 april 1941 av propositionen nr 225/1941 angående lönereglering för landsfiskaler m. m. Såsom av den läm-

nade redogörelsen framgår godtog jag då grunddragen i en av särskilda utredningsmän framlagd plan för undervisningen. Enligt planen skulle den juridiska delen av undervisningen, distriktsåklagarkursen, förläggas till Stockholms högskola och den polistekniska delen, polischefskursen, till statens polisskola. Den utredning i ämnet som därefter verkställdes av tillkallad sakkunnig avser närmast frågan om vilka ämnen som skola ingå i den juridiska undervisningen samt kostnaderna för denna. Den sakkunnige föreslår, att distriktsåklagarkursen skall omfatta dels genomgång av den propedeutiska kurs i civilrätt, straffrätt och processrätt samt deltagande i den undervisning i finansrätt och förvaltningsrätt, som är avsedd för juris kandidatexamen, och dels deltagande i särskild, för landsfiskalernas behov tillrättalagd undervisning i privaträtt, straffrätt och processrätt. Undervisningen i kameral-kunskap skulle meddelas vid polisskolan i samband med den polistekniska undervisningen. De kostnader för en hel distriktsåklagarkurs med 40 elever, vilka enligt förslaget skola bestridas av statsverket, beräknas till 20 800 kronor, varav 2 800 kronor avse bidrag till högskolans administrationskostnader, 4 800 kronor bränsle- och ljusavgifter samt återstoden, 13 200 kronor, arvoden åt lärare för undervisning och examination. Då varje distriktsåklagarkurs omfattar fyra terminer, skulle den årliga kostnaden för staten uppgå till 10 400 kronor. Landsfiskalsaspiranterna enligt förslaget åvilande kostnader kunna beräknas till 272 kronor för aspirant och kurs. I yttrandena över förslaget framförda erinringar mot kursplanen synas icke böra föranleda andra ändringar än att planen kompletteras med en kortfattad statsrättslig översikt, vilken lämnas antingen såsom inledning till undervisningen i förvaltningsrätt eller av den studieledare, vars tillsättande jag i det följande förordar. Beträffande normerna för dels ersättningen till högskolan för undervisningens anordnande och dels fördelningen mellan staten och landsfiskalsaspiranterna av kostnaderna för undervisningen biträder jag förslaget.

Ytterligare förhandlingar i ämnet ha förts med en representant för Stockholms högskolas stats- och rättsvetenskapliga avdelning, varvid framkommit, att kostnaderna för undervisningen i straffrätt kunna nedbringas. Det s. k. examinatorium om 40 timmar, som enligt sakkunnigförslaget innefattas i denna undervisning, skulle nämligen genom elevernas deltagande i viss ordinarie undervisning kunna begränsas till 15 timmar. Ur kostnadssynpunkt innebär detta en besparing av 1 250 kronor för kurs. Vidare har högskolerepresentanten framhållit angelägenheten av att en lärare finge i uppdrag att vara studieledare för undervisningen. Denne skulle med korta mellanrum, förslagsvis en gång i veckan, samla eleverna och under otvungna former meddela råd och anvisningar beträffande studierna, efterhöra elevernas önskemål och vidarebefordra dessa till vederbörande lärare, lämna förklaringar inom sådana undervisningsområden, som varit för eleverna svårfattliga, i viss omfattning komplettera undervisningen genom översiktliga framställningar i ämnen, vari undervisning icke särskilt meddelas men vilka tangeras i distriktsåklagarkursen ingående ämnen, samt i allt vad rör undervisningen taga sig an eleverna. Beträffande läroboksfrågan har högskolerepresentanten förklarat, att möjligheterna för att lämpliga läroböcker eller kompendier skulle stå till förfogande alltefter det undervisningen i de särskilda ämnena toge sin början syntes goda.

Med hänsyn till den begränsade studietiden, omfattningen av det kunskapsmaterial som därunder skall inhämtas samt det förhållandet, att undervisningen kommer att i icke obetydlig utsträckning bli gemensam för landsfiskalsaspiranterna och övriga juris studerande, finner jag erforderligt, att stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola utser en

av lärarna till studieledare med de av högskolerepresentanten skisserade uppgifterna. Ersättningen till studieledaren torde böra utgå av statsmedel och bestämmas till 1 000 kronor för läsår. Utnyttjandet av möjligheten till inskränkning av den särskilda undervisningen i straffrätt och tillsättandet av studieledare för undervisningen innebär en nettokostnadsökning i förhållande till sakkunnigförslaget av 750 kronor. Statens kostnader för en distriktsåklagarkurs av normal storlek, 40 elever, kunna sålunda beräknas till 21 550 kronor.

Den första distriktsåklagarkursen synes böra taga sin början hösten 1944. Medel härför torde sålunda böra äskas för nästa budgetår. Enligt vad jag inhämtat är det angeläget, att den första kursen omfattar flera elever än normalt. Som skäl härför åberopas dels en begynnande knapphet å färdigutbildade landsfiskalsaspiranter och dels det förhållandet, att antalet aspiranter, som beräknas hava hösten 1944 fullgjort för tillträde till distriktsåklagarkurs föreskriven provtjänstgöring, är betydligt större än 40. På grund härav och då förenämnda representant för högskolan förklarar, att större olägenheter för undervisningen icke skulle vara förenade med någon ökning av elevantalet, förordar jag, att den första distriktsåklagarkursen omfattar 50 elever. Kostnadsberäkningen röner givetvis inverkan härav. Sålunda komma examinationsersättningar samt bränsle- och ljusavgifter att stiga med 700 respektive 1 200 kronor. Däremot gör högskolan icke anspråk på ökat bidrag till administrationskostnaderna. Statens kostnader för ifrågavarande utökade distriktsåklagarkurs komma sålunda att uppgå till 23 450 kronor eller i runt tal 12 000 kronor för vartdera av nästföljande två budgetår.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med högskolan träffa erforderlig överenskommelse om undervisningens anordnande.

Vad slutligen angår den för landsfiskalsaspiranterna avsedda polischefskursen torde denna böra anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med hittills vid statens polisskola hållna polischefskurser. I detta sammanhang torde få erinras om att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 202, hemställt, att medel skulle anvisas för anordnande under nästa budgetår vid statens polisskola av en polischefskurs, gemensam för landsfogde- och stadsfiskalsaspiranter samt de landsfiskalsaspiranter, som på grund av platsbrist icke komma i fråga till första distriktsåklagarkursen.

Beträffande beräkningen av avlöningsanslaget för nästkommande budgetår har departementschefen anfört följande.

Anledning till ändring av personalförteckningen föreligger icke.

Vid sådant förhållande kan anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptagas med oförändrat belopp, 3 084 800 kronor.

Posten till avlöningar till icke-ordinarie personal torde, liksom för innevarande budgetår, beräknas med utgångspunkt från att utgifterna för avlönande av personal, avsedd för den administrativa försvarsberedskapen, ersättas i särskild ordning. Den icke-ordinarie personal, som fullgör mera normala arbetsuppgifter, har under den gångna delen av budgetåret 1943/44 bibehållits oförändrad. Detta torde i huvudsak bliva förhållandet även under nästa budgetår. Som grund för beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål torde sålunda böra läggas det belopp — 2 113 000 kronor — varmed posten är upptagen i avlöningsstaten för innevarande budgetår. Emellertid har för detta budgetår ett belopp av 50 000 kronor avsetts till bestridande av kostnaderna för vikarier för landsfiskalsassistenter under den tid dessa genomginge förkortad polischefskurs. Då sådana kurser icke komma att anordnas under nästa budgetår, bortfalla nämnd-

da kostnader. Å andra sidan tillkomma kostnaderna för ett förhållandevis stort antal löneklassuppflyttningar. Sistnämnda kostnader uppskattas till 20 000 kronor. Anslagsposten bör sålunda upptagas med (2 113 000 — 50 000 + 20 000) 2 083 000 kronor.

Planenlig utökning av antalet landsfiskalselever nödvändiggör höjning av anslagsposten till arvoden till landsfiskalselever m. fl. med 30 000 kronor till 158 000 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg beräknar jag oförändrat till 765 000 kronor.

Under särskilda uppbördsmedel bör såsom ersättning från Karlskoga och Askersunds städer alltjämt räknas med ett belopp av 10 800 kronor.

Medelsbehovet under detta anslag kan alltså beräknas till (3 084 800 + 2 083 000 + 158 000 + 765 000 — 10 800) 6 080 000 kronor.

I fråga om medelsbehovet för omkostnader har departementschefen anfört följande.

För nästa budgetår beräknar jag anslagsposten till sjukvård m. m. till samma belopp som för löpande budgetår eller sålunda till 10 000 kronor.

Den intensiva verksamhet, som under nuvarande förhållanden måste utvecklas av landsfiskalerna och deras biträden, har medfört, att resekostnaderna blivit mycket höga. Belastningen å posten till reseersättningar uppgick sålunda för nästföregående budgetår till 994 610 kronor. Då emellertid av utgifterna en avsevärd del torde hänföra sig till budgetåret 1941/42 samt ett belopp av cirka 30 000 kronor avse utgifter, som bortfalla under nästa budgetår, torde höjningen av anslagsposten kunna begränsas till 150 000 kronor och posten sålunda upptagas till 725 000 kronor.

Anslagsposten till expenser var, i omkostnadsstaten för budgetåret 1942/43 uppförd med 465 000 kronor, och belastningen å posten för samma budgetår utgjorde 724 101 kronor. Den 30 juni 1943 meddelade Kungl. Maj:t föreskrifter beträffande dispositionen av ifrågavarande anslagspost, ägnade att nedbringa utgifterna å densamma. Med hänsyn härtill torde posten för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp, 500 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes vardera av delposterna till antagningsnämndens verksamhet och till handledning under landsfiskalsaspiranternas praktiska polistjänstgöring alltjämt böra beräknas till 2 000 kronor. Delposten till lokalbidrag m. m. torde under visst hänsynstagande till senaste belastningssiffran, 356 107 kronor, höjas med 25 000 kronor till 336 000 kronor. Det belopp, varmed delposten till kostnader för tjänstedräkt är upptagen i omkostnadsstaten för innevarande budgetår, avser jämväl retroaktiva bidrag till dessa kostnader. För nästa budgetår synes delposten kunna beräknas till 13 000 kronor. Under ifrågavarande anslagspost bör slutligen i enlighet med den tidigare framställningen till kostnader för distriksåklagarkurs avses ett belopp av 12 000 kronor. Anslagsposten bör sålunda utföras med (2 000 + 2 000 + 336 000 + 13 000 + 12 000) 365 000 kronor.

Sammanlagda anslagsbeloppet skulle enligt dessa beräkningar bli (10 000 + 725 000 + 500 000 + 365 000) 1 600 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet förehaft en inom andra kammaren av herrar *U. R. Jacobson* och *V. Hedlund* i Östersund väckt motion (II: 133), vari hemställts, att riksdagen målte i skrivelse

till Kungl. Maj:t hemställa om att kansli- och skrivbiträdenas vid lands- och stadsfiskalskontoren löneplacering måtte tagas under förnyad omprövning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Med anledning av att den första distriktsåklagarkursen är avsedd att taga sin början hösten 1944 har departementschefen i detta sammanhang tagit upp frågan, huru landsfiskalsaspiranternas teoretiska utbildning skall anordnas. Vad i detta avseende anförts föranleder ej erinran från utskottets sida.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har liksom för innevarande budgetår beräknats med utgångspunkt från att utgifterna för avlöande av personal, avsedd för den administrativa försvarsberedskapen, ersättas i särskild ordning. Beräkningen av avlöningsanslaget till oförändrat belopp och omkostnadsanslaget till ett med 100 000 kronor förhöjt belopp i förhållande till innevarande budgetår torde böra godtagas.

Vidkommande motionsyrkandet vill utskottet icke förneka, att förhållandena kunna påkalla en omprövning av 1940 års beslut om löneställningen för biträdena å landsfiskalskontoren. Enligt vad utskottet inhämtat ha vissa länsföreningar av ifrågavarande personal gjort framställningar i ämnet till Kungl. Maj:t. Dessa ha överlämnats till landsfogden Stiernström att av honom beaktas vid slutförandet av det honom meddelade uppdraget att verkställa utredning rörande åtgärder för erhållande av vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst m. m. Då frågan alltså redan är under utredning synes framställning från riksdagens sida icke erforderlig.

Vad angår stadsfiskalernas biträdespersonal får utskottet erinra om att denna ej är statsanställd.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag
 a) godkänna följande avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	3 084 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	2 083 000
3. Arvoden till landsfiskalselever m. fl. . .	»	158 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	765 000

Summa kronor 6 090 800

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning från Karlskoga och Askersunds städer	kronor	10 800
Summa förslagsanslag kronor		6 080 000;

b) för budgetåret 1944/45 såsom förslagsanslag under femte huvudtiteln anvisa

- 1) till *Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar* 6 080 000 kronor;
- 2) till *Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader* 1 600 000 kronor;

II. att motionen II: 133 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 107.
